16. 4. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Povinnost rozdělit zisk ve společnosti s ručením omezeným?

Doposud bylo sporné, zda může valná hromada společnosti s ručením omezeným rozhodnout o tom, že veškerý dosažený zisk ponechá ve společnosti, ačkoli pro nerozdělení zisku mezi společníky neexistují vážné důvody. Aktuální rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 27 Cdo 1306/2023 ze dne 29. 11. 2023, zveřejněné dne 24. 1. 2024 (dále jen „Rozhodnutí“) staví najisto, že na společnost s ručením omezeným nejsou přenositelné závěry přijaté v poměrech akciové společnosti, tj. že valná hromada společnosti s ručením může (na rozdíl od akciové společnosti) rozhodnout o nerozdělení zisku mezi společníky, i když pro ponechání těchto prostředků ve společnosti nemá vážný důvod (např. plánovaná investice společnosti).

Obecně

V Rozhodnutí se Nejvyšší soud ČR zabýval dvěma otázkami: (i) jednak tím, jak už bylo zmíněno, do jaké míry je valná hromada společnosti s ručením omezeným při rozhodování o rozdělení zisku limitována co do možnosti (ne)rozdělit všechen zisk mezi společníky, a (ii) jednak tím, jak aktuální musí být účetní závěrka pro rozdělení zisku v případě, kdy dochází ke změně dříve přijatého rozhodnutí valné hromady o (ne)rozdělení zisku na podkladě účetní závěrky předcházející ukončené účetní období.

V následujícím článku bychom Vám rádi přiblížili okolnosti Rozhodnutí a poskytli detailnější rozbor obou závěrů formulovaných v Rozhodnutí, včetně dopadu do praxe.

Rozdělení zisku ve společnosti s ručením omezeným

V poměrech, z nichž vzešlo Rozhodnutí, se dovolatelka domáhala vyslovení neplatnosti rozhodnutí valné hromady společnosti s ručením omezeným, v níž je minoritním společníkem, o rozdělení zisku společnosti mezi společníky. Předmětná valná hromada rozhodla dne 8. 1. 2021 opětovně o rozdělení zisku společnosti za rok 2019 na základě účetní závěrky společnosti za účetní období kalendářního roku 2019 tak, že část zisku rozdělila mezi společníky a část přesunula na účet nerozděleného zisku z minulých let (postupem a za dodržení pravidel dle společenské smlouvy společnosti). Oproti původnímu rozhodnutí valné hromady o naložení s hospodářským výsledkem společnosti za rok 2019, dle kterého zisk společnosti mezi společníky rozdělen nebyl, měl být dle nového rozhodnutí zisk za rok 2019 mezi společníky rozdělen (na základě účetní závěrky za rok 2019) jen z části. V rámci řízení pak vyvstala otázka, zda je valná hromada společnosti s ručením omezeným povinna (analogicky jako v případě valné hromady akciové společnosti) rozdělit všechen zisk mezi společníky společnosti, pokud k ponechání zisku ve společnosti nemá vážné důvody.

K zodpovězení výše uvedené otázky bylo třeba posoudit, do jaké míry jsou přenositelná zákonem a judikaturou stanovená pravidla upravující rozdělení zisku v poměrech akciové společnosti na společnost s ručením omezeným. Pro rozhodování valné hromady akciové společnosti o rozdělení zisku přitom platí, že valná hromada je v zásadě povinna rozhodnout o rozdělení zisku (v rozsahu, v jakém nemá být přidělen do fondu tvořeného ze zisku) mezi akcionáře, ledaže pro nerozdělení zisku mezi akcionáře existují vážné důvody (které musí být rovněž uvedeny v pozvánce na valnou

hromadu)[1].

Podle Rozhodnutí však tyto závěry, tj. v zásadě povinnost valné hromady akciové společnosti rozdělit zisk v maximálním rozsahu mezi akcionáře, nejsou bez dalšího přenositelné do poměrů společnosti s ručením omezeným. Přestože jsou dle § 1 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOK“) obě společnosti systematicky zařazeny do skupiny kapitálových společností, pouze akciová společnost je ryze kapitálovou společností. Povinně vytváří poměrně vysoký základní kapitál, má oddělenou správu společnosti od osob akcionářů, jejichž účast na řízení společnosti se realizuje zásadně pouze prostřednictvím nejvyššího orgánu společnosti – valné hromady, která rozhoduje na většinovém principu. V průběhu trvání akciové společnosti akcionáři neručí za její závazky. Účast akcionářů na společnosti je v kontextu výše uvedeného tedy víceméně jen majetkového charakteru. Povinnost akciové společnosti rozdělit všechen zisk společnosti mezi akcionáře (pokud tomu nebrání důležité důvody na straně společnosti[2]) je jedním z důsledků této skutečnosti – výplata zisku je pro akcionáře jako investora do akciové společnosti hlavní účel jeho účasti ve společnosti.

Společnost s ručením omezeným je naproti tomu společností smíšenou, která vykazuje jak některé rysy kapitálové společnosti, tak i společnosti osobní. Ať už se jedná o samotné postavení společníků, kteří ručí za závazky společnosti[3], podmínky změny obsahu společenské smlouvy[4], možnost převoditelnost podílu ve společnosti omezit nebo zcela vyloučit[5] nebo rozsah práva společníků na informace, které není omezené pouze na zasedání valné hromady[6].

I přes dispozitivnost úpravy obou obchodních společností, která jim v různých ohledech umožňuje v jejich zakladatelských právních jednáních inspirovat se úpravou té druhé (tj. akciová společnost se může „přiblížit” ve stanovách úpravě společnosti s ručením omezeným a *vice versa*), nelze tento závěr plošně vztáhnout na všechny parametry společnosti. Nejvyšší soud ČR tak uzavřel, že “*s ohledem na smíšenou povahu společnosti s ručením omezeným a z ní plynoucí částečně odlišné postavení jejich společníků není valná hromada této společnosti omezena při rozhodování o (ne)rozdělení zisku tak, jako je tomu v případě akciové společnosti*.”

Způsobilost účetní závěrky k rozhodnutí o rozdělení zisku

Již ve svém usnesení ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3885/2017 Nejvyšší soud ČR vyložil v poměrech akciové společnosti, že řádná účetní závěrka je způsobilým podkladem pro rozdělení zisku (pouze) do konce následujícího účetního období. Nazíraje na tento závěr optikou primární ochrany věřitelů při rozhodování o vyplacení zisku obchodní společnosti, je logické, že se uplatní také na společnost s ručením omezeným. Jak Nejvyšší soud ČR v Rozhodnutí popsal, jsou to totiž společníci obchodní společnosti, kteří stojí „poslední v řadě“ na zdroje společnosti, rozdělení zisku nesmí mít v první řadě negativní dopad na věřitele společnosti. Jedním z nástrojů ochrany věřitelů je pak povinnost valné hromady rozhodovat o rozdělení zisku dle „aktuální“ účetní závěrky (zobrazující zisk, který je možné rozdělit) a zároveň respektovat tzv. bilanční test. Posouzení, zda zvažované rozdělení zisku „prochází“ bilančním testem, přitom nelze učinit bez aktuální účetní závěrky.

Pokud společnost rozdělí zisk v rozporu s výše uvedenými pravidly, věřitelé, jejichž práva by tímto rozhodnutím mohla být zkrácena, přitom nemají aktivní věcnou legitimaci takové usnesení valné hromady napadnout u soudu a domáhat se jeho neplatnosti (narozdíl od společníků, kteří ji mají, ale celkem logicky se nebudou domáhat neplatnosti rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku, které je sice nezákonné, ale pro ně výhodné). Nejvyšší soud ČR v tomto kontextu (a v kontextu své předchozí judikatury - pozn. pod čarou) v Rozhodnutí dovodil, že jedinou účinnou ochranou věřitelů je v případě přijetí rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku na základě již neaktuální, a tedy nezpůsobilé účetní závěrky, absence právních účinků takového rozhodnutí. Jinými slovy, takové usnesení valné hromady není (relativně) neplatné, nýbrž nicotné (bez jakýchkoli právních účinků). Dlužno

podotknout, že k nicotnosti soud přihlíží ze své úřední povinnosti, a to i bez návrhu.

Bezdůvodné obohacení a porušení péče řádného hospodáře

Právní jednání, které nemá právní účinky, nemůže být způsobilým právním titulem pro přijetí podílu na zisku. Vyplacení podílu na zisku dle rozhodnutí valné hromady bez právních účinků by pak bylo považováno za plnění bez právního důvodu zakládající na straně společníků bezdůvodné obohacení.

Dalším důsledkem Rozhodnutí je odpovědnost členů statutárního orgánu dané společnosti za porušení péče řádného hospodáře. Nejvyšší soud ČR na řešenou situaci (tedy schválení rozdělení zisku společnosti valnou hromadou na podkladě nezpůsobilé účetní závěrky) vztáhl následky rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku v rozporu se zákonem a s bilančními testy[7]. Tímto lze dovodit další implicitní závěr Rozhodnutí, totiž že pokud členové statutárního orgánu společnosti s vyplacením zisku společnosti (v rozporu se zákonem) na základě nezpůsobilé účetní závěrky souhlasili, nejednali s péčí řádného hospodáře.

Závěr

Rozhodnutí jednoznačně zodpovídá otázku, zda valná hromada společnosti s ručením omezeným je oprávněna rozhodnout o nerozdělení zisku mezi společníky, ačkoli pro ponechání zisku ve společnosti nejsou vážné důvody. Závěry přijaté v poměrech akciové společnosti v této záležitosti tak nejsou dle Rozhodnutí přenositelné do poměrů společnosti s ručením omezeným.

Rozhodnutí je dále stěžejní v závěru, že rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku na základě neaktuální účetní závěrky je (automaticky) bez právních účinků, aniž by bylo nutné se dovolávat jeho neplatnosti. Vyplacení podílu na zisku dle takového (neúčinného) rozhodnutí je plněním bez právního důvodu a zakládá bezdůvodné obohacení na straně společníka a vyplacení podílu na zisku dle takového rozhodnutí představuje porušení péče řádného hospodáře těch členů statutárního orgánu, kteří s vyplacením souhlasili.

Rozhodnutí je dále relevantní pro dosud běžný postup společností, kdy původní rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku pozdějším rozhodnutím změnily či zcela revokovaly a na podkladě již „staré“ účetní závěrky znovu rozhodly o rozdělení zisku.

Mgr. Martin Heinzel,
vedoucí advokát

Ráchel Kouklíková,
právní asistentka

PEYTON legal advokátní kancelář s.r.o.

Futurama Business Park
Sokolovská 668/136d
186 00 Praha 8 – Karlín

Tel.: +420 227 629 700
E-mail: info@plegal.cz

---

[1] Viz Rozhodnutí.

[2] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3885/2017 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1326/2009.

[3] § 132 odst. 1 ZOK.

[4] § 147 odst. 1, § 171 a násl. ZOK.

[5] § 207 a § 208 ZOK v kontextu usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016.

[6] § 155 ZOK.

[7] § 34 odst. 2 a 3 ZOK.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Nové cenové výměry Ministerstva zdravotnictví pro rok 2026: Co se mění a na co si dát pozor
- Svěřenský fond v holdingových strukturách
- Environmentální tvrzení společností v hledáčku EU: Jak se vyhnout greenwashingu a obstát v nové regulaci?
- Oceňování senior center a domovů se zvláštním režimem v nemovitostních fondech
- Změna výroby na příkaz mateřské společnosti bez finanční kompenzace vzniklých ztrát? Judikát NSS, který mění pohled na převodní ceny

- Byznys a paragrafy, díl 26.: Smírčí řízení jako alternativní nástroj řešení sporů mezi podnikateli
- „Bez pohlavků“: jasná hranice výchovy v českém právu
- Nová éra v boji proti nekalým obchodním praktikám: Co přinese nové procesní nařízení EU?
- Diskriminace není legrace aneb nerovné zacházení s akcionáři při výplatě zálohy na podíl na zisku
- Licence LUC v podnikatelské strategii provozovatelů dronů
- Neplatnost usnesení valné hromady akciové společnosti v rozhodovací praxi soudů